

Tutkintojen viitekehukset eurooppalaisessa yhteistyössä

Eurooppalainen tutkintojen viitekehys elinikäisen oppimisen edistämiseksi

Carita Blomqvist

Yksikön päällikkö,
opetusneuvos CB, FK, HTT
Opetushallitus
carita.blomqvist@oph.fi

Seija Rasku

Opetusneuvos, FM
Opetusministeriö,
Ammatillisen koulutuksen yksikkö
seija.rasku@minedu.fi

Tutkintojen viitekehukset nousivat koulutuspoliittiseen keskusteluun Euroopan unionissa 1990-luvun lopussa. Taustalla olivat Euroopan unionin pitkäaikaiset koulutuspolitiikkaan liittyvät tavoitteet, kuten tarve lisätä koulutusjärjestelmien ja tutkintojen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä, edistää aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista elinikäisen oppimisen hengessä, helpottaa ammatillista ja akaateemista liikkuvuutta sekä korostaa oppimistulosten merkitystä koulutuksen järjestämisessä. Ta-

voitteet nähtiin hyväksi myös jäsenmaissa.

Eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten (European Qualifications Framework, EQF) kehittäminen alkoi vuonna 2004, kun jäsenvaltiot, työmarkkinaosapuolet ja muut sidosryhmät halusivat saada käyttöön yhteiset puitteet tutkintojen vertailun helpottamiseksi. Euroopan parlamentti ja neuvosto antoivat suosituksen eurooppalaisesta tutkintojen viitekehyksestä elinikäisen oppimisen edistämiseksi huhtikuussa 2008 (EQF-suositus 2008, EQF-esitys 2008). Suosituksen antamisen jäl-

keen kehittämistyön painopiste on siirtynyt kansallisten viitekehysten rakentamiseen (National Qualifications Framework, NQF) sekä kansallisen tutkintojärjestelmän tai viitekehysten ja EQF:n välisten vastaavuuksien määrittelyyn.

Eurooppalainen tutkintojen viitekehys ei korvaa kansallisia tutkintojärjestelmiä.

Eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten avulla kytketään yhteen eri maiden tutkintojärjestelmiä ja kansallisia viitekehysjä. Viitekehysten tavoitteena on helpottaa eri jäsenmaissa suoritettavien tutkintojen vertailua, ymmärtämistä ja tunnustamista sekä edistää liikkuvuutta ja elinikäistä oppimista. Lisäksi suosituksen avulla halutaan edistää koulutusjärjestelmien nykyaikaistamista sekä luoda ja vahvistaa yhteyksiä koulutuksen ja työelämän välillä. Laatuun, avoimuuteen ja luottamukseen liittyvät kysymykset ovat keskeisiä viitekehyselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi (EQF-suositus 2008).

Eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten ydin ovat sen kahdeksan tasoa, jotka kattavat kaikki tutkinnot perustasosta edistyneimpään tasoon. Viitekehys sisältää kaikki yleissivistävän, amma-

tillisen ja akateemisen koulutuksen tutkintotasot. Kunkin viitekehysten tason pitäisi periaatteessa olla saavutettavissa erilaisten koulutus- ja uravalintojen kautta. Viitekehysten tasokuvaukset perustuvat oppimistuloksiin, jotka kuvataan tietoina, taitoina ja pätevytenä. Kukin kahdeksasta tasosta on määritelty kuvailemalla oppimistulokset, jotka olennaisesti liittyvät kyseisen tason tutkintoihin missä tahansa tutkintojärjestelmässä. Eurooppalaisessa tutkintojen viitekehysessä keskitytään siihen, mitä tietyn tutkinnon suorittanut henkilö tietää, ymmärtää ja pystyy tekemään oppimisprosessin päätteeksi. Viitekehys on tasojen 5 – 8 osalta yhdenmukainen Bolognan prosessin yhteydessä kehitetyn korkeakoulututkintojen viitekehysten kanssa (EQF-suositus 2008, EQF-esite 2008).

Eurooppalainen tutkintojen viitekehys ei korvaa eikä siinä määritellä kansallisia tutkintojärjestelmiä ja/tai tutkintoja. Viitekehysessä ei kuvata yksittäisiä tutkintoja tai yksittäisen henkilön pätevyksiä. Yksittäiset tutkinnot sijoitetaan soveltuvalle eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten tasolle kansallisten tutkintojärjestelmien tai kansallisten viitekehysten kautta (EQF-suositus 2008).

Eurooppalainen tutkintojen viitekehys on vapaaehtoinen, mutta suosituksenä on, että jäsenmaat kuvailevat vuoteen 2010 mennessä vastaavuudet kansallisten tutkintojärjestelmiensä ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten välillä joko viittaamalla kansallisissa tutkintotasoihin EQF:n tasoihin tai kehittämällä kansallisia tutkintojen viitekehysjä kansallisen lainsäädännön ja käytännön mukaisesti. Jäsenmaiden on lisäksi tarkoitus vuoteen 2012 mennessä varmistaa, että jokainen tutkintotodis-

tus, todistus ja Europass-asiakirja (erityisesti tutkintotodistusten liitteet) sisältää maininnan kyseisen tutkinnon EQF-tasosta. Lisäksi suositellaan, että jäsenvaltiot noudattavat osaamiseen perustuvaa lähestymistapaa tutkintojen määrittelyssä ja kuvauksessa, edistävät epävirallisen ja arkioppimisen tunnustamista sekä edistävät ja soveltavat koulutuksen laadunvarmistuksen periaatteita kuvatesaan kansallisten tutkintojärjestelmien mukaisia tutkintoja eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen mukaan. Jäsenmaita kehoitetaan myös nimeämään kansallinen koordinaatiopiste tukemaan ja yhdessä muiden kansallisten viranomaisten kanssa ohjaamaan kansallisen tutkintojärjestelmän ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen välisiä suhteita (EQF-suositus 2008).

Suomen kansallisen viitekehyksen lähtökohdat

Suomi on päättänyt ottaa eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen käyttöön ja edetä suosituksen mukaisessa aikataulussa. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman 2007 - 2012 mukaan suomalaisen tutkintojärjestelmän toimivuutta ja selkeyttä parannetaan valmistelemalla tutkintojen tuottaman ja muun osaamisen kuvaamiseen perustuva kansallinen viitekehys vuoteen 2010 mennessä. Opetusministeriö nimesi kesäkuussa 2008 Suomen kansalliseksi koordinaatiopisteeksi Opetushallituksen ja asetti elokuussa 2008 työryhmän valmistelemaan tutkintojen tuottaman ja muun osaamisen kuvaamiseen perustuvaa kansallista viitekehystä (NQF-työryhmä). Työryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotus kansallisesta viitekehystä ja kuvata sen tasot osaamisena sekä kuvata periaatteet, joiden mukaisesti tutkinnot tulisi sijoittaa

kansallisen viitekehyksen ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen tasoille ja tehdä ehdotus tutkintojen sijoittelusta viitekehysiin. Lisäksi työryhmän tuli tehdä ehdotus siitä, miten kansallista viitekehystä ylläpidetään, päivitetään ja kehitetään sekä kuvata, miten laadunvarmistus on järjestetty, sekä tehdä esitys siitä, voidaanko kansallista viitekehystä laajentaa tutkintojen viitekehystä osaamisen viitekehyksen suuntaan. Lisäksi tuli tehdä ehdotus tarvittavista sääntömuutoksista. Työryhmän muistio valmistui kesäkuussa 2009. Työryhmän ehdotuksista järjestetään laaja lausuntokierros syksyllä 2009. Lausunnoista saadun palautteen perusteella työryhmän ehdotuksiin tehdään tarvittavat muutokset, ja viitekehyksen valmistelu- ja jatkokehitystyötä jatketaan opetusministeriön koordinoimana.

Työryhmän ehdotus tutkintojen ja muun osaamisen kansalliseksi viitekehyyksi

NQF-työryhmä esittää muistiossaan, että tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys rakentuu eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen pohjalle niin, että viitekehyyksessä on kahdeksan tasoa. Viitekehyyksessä kuvataan suomalaisten tutkintojen, oppimäärien ja korkeakoulutettujen erityispätevyysien edellyttämä osaaminen (oppimistulokset) eurooppalaisessa yhteistyössä sovituin kriteerein tietoina, taitoina ja pätevyysinä EQF:n tasokuvausten pohjalta. Osaamisen eri ulottuvuuksia ei kuitenkaan erotella toisistaan, ja EQF:n tasokuvauksia täsmennetään kansallisista lähtökohdista käsin. Työryhmän näkemyksen mukaan selkeät ja ymmärrettävät tutkintojen, oppimäärien ja korkeakoulutettujen eri-

tyispätevyyksien osaamiskuvaukset parantavat suomalaisen koulutuksen laatua ja koulutusjärjestelmän läpinäkyvyyttä ja ymmärrettävyyttä. Tutkinnoille, oppimäärille ja korkeakoulutettujen erityispätevyyksille asetetut tavoitteet ja niiden saavuttaminen toimivat keskeisenä lähtökohtana laadun arvioinnissa.

Sekä opetusministeriön hallinnon alan että muiden hallinnonalojen lainsäädännössä määritellyt tutkinnot sijoitetaan työryhmän esityksen mukaan kansalliseen viitekehykseen tutkinnon edellyttämän osaamisen perusteella siten, että vaikka tutkinnossa voi olla elementtejä useilta viitekehysten vaativuustasoilta, tutkinto sijoitetaan sille tasolle, johon se kokonaisuutena parhaiten sopii. Samalle tasolle sijoittuvissa tutkinnoissa voivat painottua osaamisen eri ulottuvuudet. Tutkinnot sijoitetaan viitekehykseen ensisijaisesti siten, että samaan tutkintotyyppiin kuuluvat tutkinnot ovat samalla kansallisen viitekehysten tasolla.

Lisäksi työryhmä esittää, että Suomen oppimäärät, tutkinnot ja erityispätevyudet sijoitetaan eurooppalaiseen tutkintojen viitekehykseen kansallisen viitekehysten kautta niin, että kansallisen viitekehysten tasot vastaavat vastaavan numeroista EQF-tasoa. Suomalaisten tutkintojen edellyttämät oppimistulokset sopivat hyvin yhteen eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten kuvausten kanssa. Suomen lainsäädännössä on määritelty eri tasoilla suoritettaville tutkinnoille osaamistavoitteita, ja nämä kuvaukset ovat yhdensuuntaisia eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten tavoitteiden kuvauksen kanssa. Oppimistulokset koulutuksen järjestämisen yhtenä lähtökohtana eivät ole uusi asia Suomessa. Toisen asteen ammatilliset tut-

kinnot ovat olleet jo pitkään oppimistulospohjaisia. Korkea-asteen tutkintojen edellyttämistä oppimistuloksista tehtiin esitys jo vuonna 2005 (Korkeakoulututkintojen viitekehys 2005), ja korkeakoulut ovat hyödyntäneet sitä työssään. Esitystä ja siitä saatua palautetta on hyödynnetty myös tutkintojen ja muun osaamisen kansallisen viitekehysten laatimisessa.

Työryhmän mukaan viitekehykselle on varmistettava vankka pohja ja hyvä näkyvyys.

Työryhmän esityksessä suomalaiset korkeakoulututkinnot sijoittuvat kansalliseen viitekehykseen Bolognan prosessissa vakiintuneen syklijatellun mukaisesti: ensimmäiseen sykliin kuuluvat ammattikorkeakoulututkinnot ja alemmat korkeakoulututkinnot (taso 6). Toiseen sykliin sijoittuvat ylemmät korkeakoulututkinnot ja ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot (taso 7). Kolmannen sykliin kuuluvat tieteelliset ja taiteelliset jatkotutkinnot, esim. lisensiaatin tutkinto ja tohtorin tutkinto (taso 8). Ammatilliset perustutkinnot ja ammatitutkinnot sijoittuvat tasolle 4 ja erikoisammattitutkinnot tasolle 5. Yksittäiset ammatilliset tutkinnot voivat poikkeustapauksessa kuitenkin sijoittua

tutkintotyyppin perustasoa ylemmälle tasolle, jos tutkinnon vaativuustaso selkeästi poikkeaa muista saman tutkintotyyppin tutkinnoista. Ylioppilastutkinto ja lukion oppimäärä sijoittuu samalle vaativuustasolle kuin ammatilliset perustutkinnot (taso 4). Tasolle 4 sijoittuvat myös ne muiden hallinnonalojen tutkinnot, jotka vastaavat osaamisvaatimuksiltaan ammatillisia perustutkintoja tai ammattitutkintoja, ja tasolle 5 sijoittuvat ne muiden hallinnonalojen tutkinnot, jotka vastaavat osaamisvaatimuksiltaan erikoisammattitutkintoja. Perusopetuksen oppimäärän tuottama osaaminen sijoittuu tasolle 2 (Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys 2009).

Työryhmän ehdotuksessa ei tasolle 1 sisälly lainkaan osaamiskokonaisuuksia. Työryhmä piti kuitenkin tarpeellisena kuvata myös taso 1 tutkintojen ja muun osaamisen kansallisessa viitekehyksessä, jotta viitekehys olisi helpommin laajennettavissa osaamisen viitekehysten suuntaan. Tasolle 3 tai tason 3 ja 4 väliin sijoittuu muutama vanhimmista ammatillista perustutkinnoista ja ammattitutkinnoista. Näiden tutkintojen perusteet odottavat uudistamista, ja tutkintojen vaativuustaso tullaan tällöin määrittelemään työelämän kasvaneita ammattitaitovaatimuksia ja tutkintotyyppin vaativuustasoa vastaavaksi (Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys 2009).

Kansallista viitekehystä valmistellut työryhmä esittää, että viitekehyksestä säädetään lailla, johon kerätään tutkintojen ja oppimäärien kokonaisuus sellaisena, kuin siitä on säädetty eri säädöksissä. Lakiin ehdotetaan koottavaksi myös korkeakoulutettujen erityispätevydet. Laissa annettaisiin valtuus kuva-

ta vaativuustasot sekä säätää tutkintojen, oppimäärien ja korkeakoulutettujen erityispätevyysien sijoittumisesta vaativuustasoille valtioneuvoston asetuksella. Tutkintotodistuksia ja muita todistuksia koskevat säädökset, määräykset ja ohjeet olisi myös tarkistettava. Työryhmä päätyi esittämään lakitasoista säätämistä, koska sen näkemyksen mukaan tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys ja sen toimeenpanoon liittyvät tavoitteet ovat niin tärkeitä, että viitekehykselle on varmistettava vankka pohja ja hyvä näkyvyys. Voimassa olevassa lainsäädännössä ei myöskään ole valtuutta kansallisesta viitekehyksestä säätämiseen. Valtuussäännös on joko liisättävä sekä opetusministeriön hallinnonalan että muiden hallinnonalojen tutkintoja ja koulutusta koskeviin lakeihin tai säädettävä erillinen laki, jolla valtuus annetaan. Työryhmä päätyi esittämään erillistä lakia, jotta Suomen koulutus- ja tutkintojärjestelmää sekä sen tuottamaa/edellyttämää osaamista voidaan tarkastella kokonaisvaltaisesti. Erillistä lakia puoltaa myös se, että aiemmin missään ei ole kootusti säädetty eri hallinnonalojen tutkinnoista.

Työryhmän näkemyksen mukaan tutkintojen tuottaman ja muun osaamisen viitekehysten ylläpito tulisi hoitaa samoin kuin vastaavien säädösten ylläpito muutoinkin. Opetusministeriö esittelisi kansalliseen viitekehykseen liittyvät säädökset ja vastaisi myös säädösmuutosten valmistelusta ja esittelystä sekä muiden ministeriöiden ja sidosryhmien kuulemisesta säädösten valmisteluvaiheessa. Viitekehysten päivitys- ja kehittämistarpeiden kartoittaminen yhteistyössä sidosryhmien kanssa yhdistettäisiin olemassa oleviin sidosryhmäyhteistyön muotoihin ja tutkintorakenne-esitysten valmisteluun. Kartoituksessa hyödyn-

nettäisiin koulutus- ja tutkintotoimikuntia ja niiden osaamista (Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys 2009).

Työryhmän näkemyksen mukaan aiemmin hankittu osaaminen pyritään ensisijaisesti sisällyttämään kansallisessa tutkintojärjestelmässä ja kansallisessa viitekehyksessä oleviin tutkintoihin. Tutkintojen viitekehyksestä tulee kuitenkin edetä osaamisen viitekehysten suuntaan. Tällöin tulee ensisijaisesti tarkastella niitä tutkintojärjestelmän ulkopuolella olevia eri hallinnonalojen laajoja osaamiskokonaisuuksia, joita suoritetaan paljon ja joille joku toimivaltainen taho on määritellyt osaamistavoitteet. Tällaisia osaamiskokonaisuuksia ovat esim. kelpoisuus- tai pätevyysvaatimuksiin liittyvät osaamiskokonaisuudet sekä osaamisen kehittämiseen ja ammattitaidon parantamiseen tähtäävät osaamiskokonaisuudet (Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys 2009).

Suomen kansallista viitekehystä valmistellut NQF-työryhmä katsoo muistiossaan, että tutkintojen ja muun osaamisen kansallisen viitekehysten tarkoituksena on lisätä tutkintojen kansallista ja kansainvälistä läpinäkyvyyttä ja vertailtavuutta, parantaa tutkintojärjestelmän toimivuutta ja selkeyttä, helpottaa koulutusjärjestelmässä liikkumista, yhtenäistää ja lisätä aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista sekä konkretisoida elinikäisen oppimisen periaatetta ja korostaa oppimislähtöisyyttä ja oppimistuloksia korostavaa näkökulmaa koulutuksessa. Lisäksi kansallinen viitekehys tuo mukanaan myös välillisiä hyötyjä, joista keskeisimmät ovat seuraavat: osaamiseen ja oppimistuloksiin kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota,

tutkintojen laatuun kiinnitetään nykyistä enemmän huomiota, tutkintojen kehittämässä ja niiden edellyttämässä osaamisessa otetaan nykyistä paremmin huomioon työelämän osaamistarpeet sekä tutkinnoissa ja niiden kuvaamisessa käytettävien käsitteiden yhtenäisyys lisääntyä (Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys 2009).

Kansallinen tutkintojen viitekehys muissa Euroopan maissa

Komission ja CEDEFOPin laatimasta 32 maata kattavasta tilannekatsauksesta käy ilmi, että lähes kaikki maat näkevät viitekehysten tärkeänä viestinnän ja läpinäkyvyyden edistäjänä, joka helpottaa myös tutkintojen ja niiden tuottaman osaamisen vertailua. Käytännössä kaikki maat ovatkin ilmoittaneet, että ne laativat kansallisen viitekehysten. Työ on käynnistynyt ja edennyt niin nopeasti, että monet maat pyrkivät vastaamaan suosituksen sinänsä kunnianhimoiseen aikatauluun. Joissain maissa keskustellaan kuitenkin vielä siitä, laaditaanko yhtenäistä lähtökohdista yksi viitekehys vai erilliset viitekehys toisen asteen ammatillista koulutusta ja korkea-asteen koulutusta varten. Tätä keskustelua on käyty mm. Tanskassa. Kesällä 2009 Tanska raportoi, että sillä tulee olemaan yksi viitekehys, mutta periaatteet tutkintojen sijoittelussa ovat erilaiset korkeakoulututkintojen ja korkeakoulututkintoja edeltävien tutkintojen osalta (The Development of National Qualifications Frameworks in Europe, julkaisematon luonnos 2009).

Viitekehysten tasojen osalta useimmat maat näyttävät olevan laatimassa kahdeksantasoista viitekehystä, jolloin

myös vertailu eurooppalaiseen viitekehukseen ja tutkintojen sijoittelu siihen on helpompaa. Yksittäiset maat (Kroatia, Slovenia) saattavat ottaa käyttöön myös alatasoja. Islannin viitekehysessä tulee olemaan seitsemän tasoa. Muutamat maat eivät ole vielä tehneet päätöstä asiassa (esim. Alankomaat, Norja, Puola, Ruotsi, Unkari). Irlannin jo 2000-luvun alussa laaditussa viitekehysessä on kymmenen tasoa. Englannin, Walesin ja Pohjois-Irlannin viitekehysessä on yhdeksän tasoa, Skotlannin viitekehysessä kymmenen (The Development of National Qualifications Frameworks in Europe, julkaisematon luonnos 2009).

Alun varauksellisen suhtautumisen jälkeen Suomi on edennyt ripeästi sekä kansallisen viitekehysten valmistelussa että kansallisen viitekehysten tasojen ja EQF-tasojen vastaavuuksien määrittelyssä. Olemme Euroopan kärkimaita tässäkin asiassa. Erityisen huomattava ero on muihin Pohjoismaihin, poikkeuksena Tanska. Vain neljällä Euroopan maalla on jo kaikki tutkinnot kattava kansallinen tutkintojen viitekehys (Irlanti, Ranska, Malta ja Britannia). Ranskassa harkitaan jo kauan käytössä olleen viisiportaisen viitekehysten korvaamista kahdeksantasoisella viitekehyksellä.

Tutkintojen viitekehukset laadun, avoimuuden ja luottamuksen edistäjinä Euroopassa

EQF-suosituksessa suositellaan, että jäsenmaat edistävät ja soveltavat koulutuksen laadunvarmistuksen periaatteita kuvaillessaan kansallisten tutkintojärjestelmien mukaisia korkea-asteen ja ammatillisen koulutuksen tutkintoja eurooppalaisen tutkinto-

jen viitekehysten mukaan. Viitekehysten toimeenpanon laadunvarmistuksen periaatteet on koottu varsinaisen EQF-suosituksen liitteeksi. Laadunvarmistuksen periaatteilla katsotaan olevan keskeinen tehtävä korkeakoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen luotettavuuden ja kehittämisen varmistamisessa. Kansallinen viitekehys ei periaatteessa edellytä omaa erillistä laadunvarmistusjärjestelmäänsä, mutta EQF-suosituksessa esitetyt laadunvarmistuksen periaatteet tulee ottaa huomioon osana kunkin koulutussektorin laadunvarmistusmenettelyjä ja niiden kehittämistä. Koulutuksen ja oppimistulosten luotettavuuden ja laadun varmistamiseksi on oleellista huomioida se, miten laadunvarmistus kytkeytyy esimerkiksi osaamisen määrittelyyn ja toisaalta sen arviointiin, onko osaaminen saavutettu. Asian kuvaaminen on tärkeää erityisesti kansainvälisen vertailun ja avoimuuden näkökulmasta.

Eurooppalaisella ja kansallisille viitekehyksille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää luottamusta prosessiin, jonka tuloksena kansalliset tutkinnot sijoitetaan eurooppalaiseen tutkintojen viitekehukseen. On tärkeää, että kaikki maat tekevät sijoittelun yhteisten EQF-suositukseen perustuvien kriteerien perusteella. Ensisijainen tutkintojen sijoittelun kriteeri ovat oppimistulokset. Järjestelmä perustuu luottamukseen, mutta luottamus edellyttää myös kansainvälisessä käytössä olevaa tietoa siitä, mitä on tehty, miten on tehty, kuka on ollut mukana ja mihin kansalliset ratkaisut perustuvat.

Tiedon ja luottamuksen lisäämiseksi komission asettama EQF:n neuvonantava ryhmä on maaliskuussa 2009 hyväksynyt suositukset yhteisiksi kritee-

reiksi ja menettelytavoiksi tukemaan ja ohjaamaan kansallisten tutkintojen sijoittelua EQF-tasolle. Tarkoitus on ohjata sijoitteluprosessin yleistä suuntaa. Erityistä painoa laitetaan sille, että menettelystä ja sijoittelusta käytössä oleva informaatio on kansallisen toimivaltaisen tahon laatimaa ja/tai hyväksymää sekä läpinäkyvää. Kansallisen tutkintojen viitekehysten tutkintotasojen ja eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten tasokuvausten välillä on oltava selvä yhteys. Menettelyjen, joilla tutkintoja sisällytetään kansalliseen viitehykseen, on oltava läpinäkyvä. Lisäksi sijoitteluprosessissa tulee käyttää kansainvälisiä asiantuntijoita. Suositukset kriteereiksi ja menettelytavoiksi testataan tosiasiasa käytännössä. Viime kädessä kukin maa päättää itse, miten se menettelee asiassa.

Kokemusta kansallisten tutkintojen sijoittelusta eurooppalaiseen viitekehukseen ja siitä raportoinnista edellä kuvattujen suositusten mukaan on vasta hyvin vähän. Irlanti on ainoa jäsenmaa, joka on jo julkaissut raporttinsa tutkintojen sijoittelusta eurooppalaiseen tutkintojen viitekehukseen (Referencing of the Irish National Framework of Qualifications (NFQ) to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)). Sijoitteluprosessi on menossa ainakin Englannissa ja Maltalla. Tällä hetkellä kuitenkin useat maat ovat laatimassa kansallisia tutkintojen viitekehymiä ja sijoittelu eurooppalaiseen tutkintojen viitekehukseen on suunnitteilla vasta myöhemmin. Suomi saattaa olla ensimmäisiä Manner-Euroopan maita, joka sijoittelee tutkintonsa.

Opetusministeriön työryhmä esittää, että Suomen tutkintojen viitekehukseen sisältyvien tutkintojen sijoittelusta eurooppalaiseen tutkintojen viitekeh-

seen tehdään yllä kuvattujen suositusten mukainen englanninkielinen raportti. Raportissa vastataan kuhunkin suosituksen kohtaan. Raportin valmistuttua se esitellään muutamalle erikseen valittavalle ulkomaiselle asiantuntijalle, joilta pyydetään Suomen ulkopuolinen näkemys raportin selkeydestä ja mahdollisista parannusehdotuksista. Raportista voidaan keskustella myös komission neuvoo-antavassa EQF-ryhmässä, joka vastaa kuvailuprosessien yleisestä johdonmukaisuudesta. Prosessin päätteeksi englanninkielinen raportti julkaistaan. Opetusministeriö koordinoi prosessia.

Lähteet

EQF-esite 2008. Eurooppalainen tutkintojen viitekehys elinikäisen oppimisen edistämiseksi (EQF). Euroopan komissio.

EQF-suositus 2008. Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten perustamisesta elinikäisen oppimisen edistämiseksi (2008/C 111/01). 23.4.

Korkeakoulututkintojen viitekehys. Kuvaus suomalaisista korkeakoulututkinnoista. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2005:4.

Referencing of the Irish National Framework of Qualifications (NFQ) to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF) National Report June 2009 <http://www.nqai.ie/documents/EQFReferencingReportfinalJune2009.pdf>

The Development of National Qualifications Frameworks in Europe. Draft, not edited, not revised. 2 September 2009. Toistaiseksi julkaisematon komission ja CEDEFOPin laatima yhteenveto.

Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys 2009. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:24.